

Annettu Helsingissä 10. päivänä elokuuta 1973

Kirjanpitolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset.

1§

Jokainen, joka harjoittaa liike- tai ammattitoimintaa, on tästä toiminnastaan kirjanpitovelvollinen.

Kirjanpitovelvollinen ei tämän lain perusteella kuitenkaan ole julkisyhteisö eikä maatilatalouden harjoittaja.

Osakeyhtiö, osuuskunta, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, yhdistys ja muu sellainen yhteisö sekä säätiö ovat kuitenkin aina kirjanpitovelvollisia ja niiden on soveltuvin osin noudatettava tämän lain säännöksiä.

2§

Kirjanpitovelvollisen on pidettävä kahdenkertaista kirjanpitoa, ellei jäljempänä tässälaissa ole toisin säädetty.

3§

Kirjanpitovelvollisen on noudatettava hyvää kirjanpitolapaa.

2 luku

Liiketapahtumien kirjaaminen.

4§

Kirjanpitoon merkitään liiketapahtumina menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät.

5§

Tilijärjestelmän tulee olla selkeä ja riittävästi eritelty.

Jokainen tili on pidettävä jatkuvasti sisällöltään samana. Tilin sisältöä voidaan kuitenkin muuttaa liikkeen tai ammatin kehityksen aiheuttamien muutosten parannettuun tilijärjestelmään siirtymisen tai muun erityisen syyn vuoksi.

Liiketapahtumien merkitseminen kirjanpitoon on suoritettava siten, että kirjausten yhteys tuloslaskelmaan ja taseeseen voidaan vaikeuksitta todeta.

6§

Menon kirjaamisperusteena on tuotannontekijän vastaanottaminen ja tulo kirjaamisperusteena suoritteiden luovuttaminen (suoriteperuste). Meno ja tulo saadaan kirjata myös maksuun perustuen (maksuperuste).

Mikäli menot ja tulot kirjataan maksuperusteen mukaan, on myyntisaamiset ja ostovelat voitava jatkuvasti selvittää.

7§

Liiketapahtumat on kirjattava aika- ja asiajärjestyksessä.

Maksutapahtumien kirjaaminen aikajärjestykseen on suoritettava viivytyksettä päiväkohtaisesti, jolloin kirjaus voidaan suorittaa myös yhdistelmänä. Muut kirjaukset saadaan tehdä kuukausikohtaisesti viimeistään kahden kuukauden kuluessa kalenterikuukauden päättymisestä.

8§

Kirjauksen on perustuttava päivätyyn ja numeroituun tositteeseen, joka todentaa liiketapahtuman.

Menotositteesta on käytävä selville vastaanotettu tuotannontekijä ja tulotositteesta tulee olla selvitys luovutetusta suoritteesta.

Tositteen, joka todentaa suoritettun maksun, tulee olla, mikäli se on mahdollista, maksun saajan tai maksun välittäneen rahalaitoksen tai muun vastaavan antama.

Oikaisu- ja siirtokirjauksen todentava tosite on asianmukaisesti varmennettava.

3 luku

Tilinpäätös.

9§

Tilikaudelta on laadittava tilinpäätös, joka käsittää tuloslaskelman ja taseen. Tilinpäätökseen on liitettävä 14 §:ssä tarkoitetut taseerittelyt.

Tilinpäätös on laadittava kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

10§

Tilikausi on 12 kuukautta. Liiketoimintaa aloitettaessa tai lopetettaessa taikka tilinpäätöksen ajankohtaa muutettaessa tilikausi saa olla tätä lyhyempi tai pitempi, kuitenkin enintään 18 kuukautta.

Saman kirjanpitovelvollisen eri liikkeillä tulee olla sama tilikausi.

11§

Mikäli liiketapahtumien kirjaaminen on suoritettu maksuperusteen mukaan, on kirjaukset, merkitykseltään vähäisten liiketapahtumien samoin kuin maatilatalouden harjoittamista koskevien liiketapahtumien kirjauksia lukuunottamatta, oikaistava ja täydennettävä ennen tilinpäätöksen laatimista suoriteperusteen mukaisiksi.

12§

Rahoitusomaisuutta ovat rahat, saamiset sekä tilapäisesti muussa muodossa olevat rahoitusvarat.

Vaihto-omaisuutta ovat sellaisinaan tai jalostettuina luovutettaviksi tai kulutettaviksi tarkoitetut hyödykkeet.

Käyttöomaisuutta ovat esineet, erikseen luovutettavissa olevat oikeudet ja muut hyödykkeet, jotka on tarkoitettu tuottamaan tuloa useampana kuin yhtenä tilikautena.

13§

Hankintameno on luetaan hyödykkeen hankinnasta tai valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot.

14§

Tase-erittelyissä on yksityiskohtaisesti ryhmittäin luetteloitava kirjanpitovelvollisella tilikauden päättyessä ollut rahoitusomaisuus ja vaihto-omaisuus sekä käyttöomaisuus tai siinä tilikauden aikana tapahtuneet lisäykset ja vähennykset sekä muut pitkävaikutteiset menot ja pitkäaikaiset sijoitukset, jotka on merkitty taseeseen (aktivoitu) samoin kuin vieras pääoma.

15§

Tilinpäätökseen merkitään:

- 1) saamiset nimellisarvoon, kuitenkin enintään todennäköiseen arvoon;
- 2) rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut sellaiset rahoitusvarat hankintameno suuruusina tai, jos niiden tilinpäätöspäivän todennäköinen luovutushinta on sitä alempi, tämän määräisinä;
- 3) velat nimellisarvoon tai, jos velka on indeksiin taikka muuhun vertailuperusteeseen sidottu, muuttuneen vertailuperusteen mukaiseen nimellisarvoa korkeampaan arvoon.

Ulkomaan rahan määräiset saamiset muutetaan Suomen rahaksi enintään tilinpäätöspäivän viralliseen ostokurssiin. Ulkomaan rahan määräiset velat muunnetaan Suomen rahaksi velan syntymispäivän viralliseen myyntikurssiin tai, mikäli tilinpäätöspäivän kurssi on korkeampi, tähän korkeampaan kurssiin.

16§

Tilinpäätöksessä tilikauden tulot kirjataan tuotoiksi. Tuotoista vähennetään kuluina ne menot, joista ei todennäköisesti enää kerry niitä vastaavaa tuloa. Muut menot saadaan aktivoita sen mukaan kuin jäljempänä säädetään.

Tilikauden päättyessä jäljellä olevan vaihtoomaisuuden hankintameno aktivoidaan. Jos vaihto-omaisuuden todennäköinen hankintameno tai luovutushinta on tilikauden päättyessä hankintamenoa pienempi, on erotus kuitenkin kirjattava kuluksi. Lisäksi saadaan kirjata kuluksi enintään puolet tilikauden päättyessä jäljellä olevan vaihto-omaisuuden hankintamenosta tai sitä pienemmästä todennäköisestä hankintamenosta tai luovutushinnasta.

Käyttöomaisuuden hankintameno aktivoidaan ja kirjataan vaikutusaikanaan poistoina kuluksi.

Mikäli muita pitkävaikutteisia menoja on aktivoitu, ne on poistettava vaikutusaikanaan.

Mikäli toiminnan laadun tai muun erityisen syyn vuoksi on vaihto-omaisuuden ja käyttöomaisuuden osalta hankintameno lisäksi aktivoitu muita menoja, sovelletaan näihin

menoihin vastaavasti, mitä edellä 2 momentissa vaihto-omaisuudesta ja 3 momentissa käyttöomaisuudesta on säädetty.

17§

Vastaisia menoja tai menetyksiä varten saadaan tilinpäätöksessä tehdä investointi-, vienti-, luottotappio- ja muu sellainen varaus.

18§

Jos käyttöomaisuuteen kuuluvan maa- tai vesialueen, rakennuksen, arvopaperin tahi muun niihin verrattavan hyödykkeen todennäköinen luovutushinta on tilinpäätöspäivänä pysyvästi hankintamenoa olennaisesti suurempi, voidaan taseeseen merkitä poistamattoman hankintamenon lisäksi enintään todennäköisen luovutushinnan ja poistamattoman hankintamenon erotuksen suuruinen arvonkorotus. Arvonkorotusta vastaava määrä on merkittävä arvostuseräksi vastattaviin.

19§

Tuloslaskelma on laadittava siten, että siitä käy selville, miten tilikauden tulos on syntynyt.

Tuloslaskelmaan on asetuksessa tarkemmin määrättävällä tavalla erikseen merkittävä kokonaistuotot tai liikevaihto sekä kulut riittävästi eriteltyinä. Siihen on merkittävä omina tuottoerinään osingot ja korot sekä omina kuluerinään aineista ja tavaroista sekä palkoista ja vuokrista johtuneet kulut samoin kuin poistot ja korot sekä 17 §:ssä tarkoitettujen varausten muutos, mikäli sillä on vaikutusta tilikauden tulokseen, ja välittömät verot.

Määräykset tuloslaskelman laatimisessa käytettävästä kaavasta annetaan asetuksella.

20§

Taseeseen on riittävästi eriteltyinä merkittävä asetuksessa tarkemmin määrättävällä tavalla vastaaviin rahoitusomaisuus, vaihto-omaisuuden aktivoitujen hankintamenojen sekä käyttöomaisuuden hankintamenojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen poistamaton osa samoin kuin arvostuserät sekä muut pitkäaikaiset sijoitukset. Vastattaviin on merkittävä vieras pääoma jaoteltuna lyhyt- ja pitkäaikaisiin velkoihin, arvostuserät, varaukset sekä oma pääoma. Tilikauden voitto ilmoitetaan erikseen oman pääoman lisäyksenä ja tappio sen vähennyksenä.

Määräykset taseen laatimisessa käytettävästä kaavasta annetaan asetuksella.

21§

Tuloslaskelmassa tai taseessa taikka niiden liitteinä on ilmoitettava:

- 1) tilikauden valmistuspalkat;
- 2) vaihto- ja käyttöomaisuuden osalta hankintamenon lisäksi aktivoitujen muut menot;
- 3) arvostuserät sekä niiden lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana, eriteltyinä;
- 4) oman pääoman erien lisäykset ja vähennykset tilikauden aikana eriteltyinä;
- 5) eläkesitoumuksista johtuva vastuu sekä eläkesäätiölle sen vastuuvajauksen kattamiseen suorittamatta oleva määrä;

6) annetut pantit ja velan vakuudeksi annetut kiinnitykset sekä takaukset, vekseli-, takuu ja muut vastuut;

7) obligaatio- ja debentuurilainat eriteltyinä; ja

8) osakeyhtiön lunastamat omat osakkeet sekä osuuskunnan suorittamatta olevat osuusmaksut.

22§

Tilinpäätös on päivättävä ja kirjanpitovelvollisen tai, jos kirjanpitovelvollinen on yhteisö tai säätiö, sen hallituksen tai vastuunalaisten yhtiömiesten sekä toimitusjohtajan tai vastaavassa asemassa olevan on se allekirjoitettava.

Tase-erittelyt on päivättävä ja niiden laatijoiden on ne allekirjoitettava.

Suorittamastaan tilintarkastuksesta tilintarkastajan on tehtävä merkintä tilinpäätökseen.

4 luku

Tilikirjat ja kirjanpitoaineiston säilyttäminen.

23§

Tuloslaskelma ja tase sekä luettelo käytetyistä tilikirjoista on kirjoitettava sidottuun tai välittömästi tilinpäätöksen jälkeen sidottavaan tasekirjaan, jonka sivut tai aukeamat on numeroitava.

24§

Kirjanpitomerkinnot on tehtävä selvästi ja pysyvästi. Kirjanpitomerkinnot ei saa poistaa eikä tehdä epäselväksi.

25§

Tasekirjat, tase-erittelyt ja muut tilikirjat on säilytettävä tässä maassa vähintään 10 vuotta tilikauden päättymisestä.

Tilikauden tositteet kirjausjärjestyksessä sekä liiketapahtumia koskeva kirjeenvaihto on säilytettävä tässä maassa vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta lukien, jonka aikana tilikausi on päättynyt.

Koneellisen kirjanpidon menetelmäkuvaus on käyttöaika koskevin merkinnöin säilytettävä tässä maassa vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta lukien, jonka aikana tilikausi on päättynyt, siten järjestettynä, että tietojenkäsittelyn suorittamistapa voidaan vaikeuksitta todeta.

5 luku

Ammatinharjoittajan kirjanpitoa koskevat erityiset säännökset.

26§

Ammatinharjoittaja ei ole velvollinen pitämään kahdenkertaista kirjanpitoa, mutta hänen tulee kirjanpidossaan noudattaa, jollei tässä luvussa toisin säädetä, soveltuvin osin tämän lain muita säännöksiä.

27§

Ammatinharjoittajan kirjanpitoon merkitään liiketapahtumina maksetut menot, korot ja verot sekä saadut tulot samoin kuin tavaroiden ja palvelusten oma käyttö.

28§

Ammatinharjoittajan liiketapahtumat kirjataan sidottuun kirjaan tai jos kirjanpito pidetään koneellisesti tai muutoin siten, ettei sidottua kirjaa voida käyttää, välittömästi tilinpäätöksen jälkeen sidottavaan tilikirjaan. Kirjan sivut tai aukeamat on numeroitava.

29§

Ammatinharjoittajan tilikautena on kalenterivuosi.

Tilinpäätös on laadittava kahden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

30§

Ammatinharjoittajan tilinpäätöksessä merkitään tuloslaskelmaan tilikauden aikana saadut tulot samoin kuin tavaroiden ja palvelusten oma käyttö tuotoiksi. Tuotoista vähennetään riittävästi eriteltyinä maksetut menot, korot, poistot ja verot huomioon ottaen kuitenkin, mitä vaihto-omaisuuden ja käyttöomaisuuden hankintamenojen samoin kuin muiden pitkävaikutteisten menojen jaksottamisesta 16 §:ssä on säädetty. Määräykset tuloslaskelman laatimisessa käytettävästä kaavasta annetaan asetuksella.

Ammatinharjoittajan ei tarvitse laatia tasetta mutta hänen on liitettävä tilinpäätökseensä eritelty luettelot tilikauden päättyessä olleesta ammattia varten hankitusta vaihto- ja käyttöomaisuudesta sekä poistamatta olevista muista pitkävaikutteisista menoista samoin kuin ammatista johtuneista saamisista ja veloista.

31§

Ammatinharjoittajan tilikirjat ja tositteet on säilytettävä tässä maassa järjestettyinä vähintään 6 vuotta sen vuoden lopusta lukien, jonka aikana tilikausi on päättynyt.

32§

Ammatinharjoittaja saa pitää täydellisempää kirjanpitoa kuin tässä luvussa on säädetty.

6 luku

Tilinpäätöksen julkistaminen.

33§

Liiketoimintaa harjoittavan kirjanpitovelvollisen, jonka liikevaihto on suurempi kuin 2 000 000 markkaa tai jonka taseen loppusumma on suurempi kuin 1 000 000 markkaa samoin kuin osakeyhtiön ja osuuskunnan, on kuudessa kuukaudessa tilikauden päättymisestä toimitettava patentti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriosastolle kahtena kappaleena oikeiksi todistetut jäljennökset tuloslaskelmasta ja taseesta 21 §:ssä tarkoitettuine liitteineen.

Edellä 1 momentissa säädetty julkistamisvelvollisuus ei koske asunto-osuuskuntaa eikä asunto-osakeyhtiötä tai 5 päivänä helmikuuta 1926 asunto-osakeyhtiöstä annetun lain (30/ 26) 25 §:ssä tarkoitettua osakeyhtiötä. Asuntoosuuskunnan, asunto-osakeyhtiön ja mainitun osakeyhtiön on kuitenkin pyydettyäessä annettava jäljennöksiä tuloslaskelmasta ja taseesta

liitteineen. Niillä on oikeus saada maksu tällaisista jäljennöksistä sen mukaan kuin leimaveroa olisi suoritettava vastaavista asiakirjoista.

7 luku

Kirjanpitolautakunta.

34§

Kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä on kirjanpitolautakunta, joka voi antaa viranomaisen, elinkeinonharjoittajien järjestön tai kirjanpitovelvollisen hakemuksesta ohjeita ja lausuntoja tämän lain soveltamisesta ja joka suorittaa sille säädetyt tai määrätyt muut tehtävät.

Kirjanpitolautakunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kuusi muuta jäsentä, jotka valoneuvosto määrää kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Jokaiselle jäsenelle puheenjohtajaa lukuunottamatta määrätään varamies samalla tavalla.

Kirjanpitolautakunnan jäsenten tulee olla kirjanpitoon hyvin perehtyneitä. Kahdelta jäseneltä ja heidän varamiehiltään vaaditaan lisäksi tuomarinvirkaan oikeuttava tutkinto ja kokemusta tuomarin tehtävissä.

Kirjanpitolautakunta on päätösvaltainen, kun läsnä on puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä kolme muuta jäsentä. Läsnä olevista vähintään yhden tulee omata 3 momentin toisessa lauseessa, säädetty pätevyys.

Kauppa- ja teollisuusministerin voidaan perustaa kirjanpitolautakunnan sihteerin virka.

35§

Kirjanpitolautakunta voi erityisistä syistä määrääjäksi myöntää yksittäistapauksissa tai toimialoittain poikkeuksia 9 §:n 2 momentin, 19, 20, 21, 29 ja 30 §:n säännöksistä sekä myöntää kirjanpitovelvolliselle luvan säilyttää 25 §:n 2 momentissa mainitut asiakirjat valokuvaamalla tai muulla vastaavalla tavalla valmistettuina jäljennöksinä.

8 luku

Eriyiset säännökset.

36§

Kauppa- ja teollisuusministeriö valvoo tämän lain noudattamista.

Kauppa- ja teollisuusministeriöllä on oikeus saada kirjanpitovelvolliselta kirjanpitolain valvontaa varten tarpeellisia tietoja. Poliisiviranomaiset ovat velvollisia antamaan ministeriölle virka-apua kirjanpitolain noudattamisen valvonnassa.

37§

Jokainen on velvollinen pitämään salassa, mitä hän kirjanpitolautakunnan jäsenenä tai kirjanpitolain noudattamisen valvontaa suorittaessaan on saanut tietoonsa toisen taloudellisesta asemasta, liikesuhteista tai muusta sellaisesta.

38§

Jos tässä laissa säädetty velvollisuus lähettää tuloslaskelma ja tase liitteineen patenti- ja rekisterihallituksen kaupparekisteriosastolle laiminlyödään, voidaan se, jonka 22 §:n 1 momentin mukaan on allekirjoitettava nämä asiakirjat, sakon uhalla velvoittaa lähettämään ne rekisteriviranomaiselle. Uhkasakon asettaa rekisteriviranomaisen pyynnöstä lääninhallitus.

Joka muutoin rikkoo tämän lain säännöksiä tai sen nojalla annettuja määräyksiä, on tuomittava, jollei rikkomus ole vähäinen, *kirjanpitorikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi, jollei muualla laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta.

39§

Tämän- lain säännösten estämättä on kirjanpitovelvollisuudesta ja kirjanpidosta sekä tilinpäätöksen julkistamisesta voimassa, mitä niistä on erikseen muualla laissa säädetty tai mitä asianomainen viranomainen muun lain nojalla on määrännyt.

40§

Tarkemmat määräykset tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan asetuksella.

41§

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1974. Sitä sovelletaan ensimmäisen kerran siihen tilikauteen, joka alkaa 1 päivänä tammikuuta 1974 tai sen jälkeen ja sillä kumotaan 6 päivänä heinäkuuta 1945 annettu kirjanpitolaki (701/45) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Sen estämättä, mitä edellä 21 §:n 3 kohdassa on säädetty, kirjanpitovelvollinen voi jättää ennen vuotta 1974 päättyneinä tilikausina tekemänsä arvonkorotukset erikseen esittämättä.

Helsingissä 10. päivänä elokuuta 1973

Tasavallan Presidentti
Urho Kekkonen

Kauppa- ja teollisuusministeri
Jan-Magnus Jansson